

PROFESORUL GHEORGHE PETRE BÂRLEA SAU POLIVALENȚA NECESARĂ

*Prof. univ. dr. Gheorghe CHIVU,
Membru corespondent al Academiei Române
Universitatea din București
Academia Română
gheorghe.chivu@gmail.com*

Specialistul român în studii clasice, cunoscător avizat al limbilor care au guvernat și modelat cultura europeană, a avut și are încă pregătirea și deschiderea necesare pentru abordarea unor domenii diverse ale științei limbii și literaturii. Dincolo de cercetarea cu acribie și competență a textelor de expresie greacă și latină, acest specialist, membru de drept al elitei intelectuale, abordează, mai mult decât alți cercetători ai limbii, probleme de lingvistică generală. Poate studia în cunoștință de cauză istoria limbilor romanice, ca tot și ca parte componentă semnificativă a unei mari și importante familii lingvistice, investighează fondul original al acestora și influențele exercitate asupra actualelor limbi literare naționale de marile limbi de cultură. Este specialist în istoria vocabularului, cultura clasică oferindu-i instrumentele necesare unei autentice investigații diacronice. Abordează fără ezitare problema normelor literare și, utilizând datele puse la dispoziție de filologia greacă și latină, se remarcă prin alcătuirea unor ediții de aleasă ținută ale clasicilor literaturii universale sau ale clasicilor literaturii române. Filologia,

știința iubitorilor de cuvânt, este, cum bine se știe, și știința abordării și editării competente a textelor cu dificultăți.

Specialistul în studii clasice are deci, prin pregătirea de bază, corelată desigur cu aptitudinile personale, polivalența necesară pentru abordarea și studierea limbii la cel mai înalt nivel.

*

Domnul profesor Gheorghe Petre Bârlea a dobândit cunoștințele necesare pentru meseria pe care o exercită cu pasiune și profesionalism de peste patru decenii, în cadrul Facultății de Limbi Romanice, Clasice și Orientale a Universității din București, îndrumători fiindu-i mari profesori, specialiști recunoscuți în limbile greacă veche și latină. Dornic încă de la început de perfecționare, a urmat, concomitent cu studiile clasice, cursuri de cultură și civilizație italiană (între 1971 și 1973), iar după terminarea studiilor de bază, în anul 1974, și-a definitivat pregătirea, necesară unui clasicist interesat de întreg spațiul romanic, prin studii de filologie modernă, la secțiile *română – germană* (între 1975 și 1977) și apoi *română – franceză* (între 1977 și 1982), la cursuri de zi, în cadrul Facultății de Filologie a Universității bucureștene.

A probat nu doar înclinarea către cercetarea științifică, ci și aptitudinile necesare cercetărilor de filologie clasică prin teza de doctorat, în specialitatea *Lingvistică generală și comparată (lingvistică indoeuropeană)*, intitulată *Sistemul antonimelor în limba latină și reflexele sale în limbile romanice*, elaborată sub coodonarea distinsei profesoare Lucia Wald, astăzi decanul de vârstă autoritar al clasiștiilor români, teză susținută în mod strălucit în anul 1995 și tipărită un an mai târziu. (La ediția a treia a cărții, republicarea repetată a lucrării dovedește și

valoarea ei, și interesul stârnit în rândurile specialiștilor, titlul este precedat de un supratitlu semnificativ, *Contraria Latina – Contraria Romanica.*)

Profesorul Gheorghe Petre Bârlea elaborează, în același domeniu al studiilor clasice, la maturitate, o istorie a științei și artei retoricii, intitulată *Peithous Demiourgos. Știința și arta convingerii în antichitatea greco-latină* (apărută la Târgoviște, în 2004), dar, între timp, studiate, în domeniul lingvisticii generale, în mai multe lucrări, reunite în volumul intitulat *Miezul cuvintelor. Studii de lingvistică generală și de lingvistică latină*, (Târgoviște, 1999; ediția a 2-a, Târgoviște, 2001), vocabularul, inclusiv terminologiile de specialitate. Lexicul, totdeauna interesant, mai ales când este abordat din perspectivă comparativ-istorică, prin punerea la contribuție a unor informații recoltate din limbi europene diverse și din straturi culturale diferite, formează și subiectul volumului cu titlu deosebit, *Ana cea Bună*, subintitulat *Lingvistică și mitologie*, apărut la București, în anul 2007, încercare interesantă și captivantă, subsumabilă, spune chiar autorul, „lingvisticii mitologice”, domeniu puțin abordat în spațiul românesc.

Profesorul, specializat în studii clasice, elaborează și două lucrări destinate studenților, un curs necesar pentru cunoașterea limbii utilizate de comunitățile creștine din Imperiul Roman, *Introducere în studiul latinei creștine* (Târgoviște, 1999; ediția a 2-a, București, 2000), subiectul fiind și el puțin studiat la noi, și o crestomație, intitulată *Studii de lingvistică* (alcătuită în colaborare cu Domnița Tomescu și tipărită la București, în anul 2012), culegere de lucrări de referință în pragmatică, onomastică, traductologie și gramatică contrastivă, utile toate pentru pregătirea viitorilor specialiști, în domeniul lingvisticii generale.

La fel ca iluștrii săi predecesori, profesorul Gheorghe Petre Bârlea a fost nu doar atras, ci și preocupat în mod constant, ca profesor și ca cercetător, de studiul limbii române. Demonstrează aceasta cursurile de română contemporană, elaborate și tipărite ca autor unic sau în colaborare: *Limba română contemporană. Fonetica și vocabular* (editat la București, în 2005; curs scris în colaborare cu Matei Cerchez) și *Limba română contemporană. Fonetica și fonologie. Ortografie, ortoepie, punctuație. Vocabular* (lucrare de autor, editată în 2009, la București; ediția a 2-a a cărții a apărut patru ani mai târziu). Probează deopotrivă acest interes pentru limba română și competența științifică necesară cercetării volumul intitulat *Lexicul românesc de origine franceză* (elaborat împreună cu Roxana-Magdalena Bârlea, publicat la Târgoviște, în 2000; reeditat în anul imediat următor), sinteză bibliografică și analiză utilă a unei componente importante a lexicului românesc modern. Vine în sprijinul afirmației precedente și *Limba poveștilor populare românești*, conferință sinteză a rezultatelor obținute în cadrul unui grant academic, susținută în cadrul Conferințelor Academiei Române și tipărită în anul 2008.

Puțini cunosc însă aplecarea profesorului Gheorghe Bârlea, specialist competent în filologia clasică, în lingvistică generală și comparată, în limba română, ca limbă maternă și ca limbă străină, în retorică și stilistică sau în teoria comunicării, dialog intercultural și limbaje de specialitate, către istoria literară.

Debutul publicistic, timpuriu (trecuseră doar doi ani de la terminarea studiilor universitare, prelungite pentru pregătire completă în domeniul filologiei, clasică și modernă) și anterior tezei de doctorat în lingvistică generală și comparată, l-a constituit volumul *Pe urmele lui Grigore Alexandrescu* (tipărit

la București, în 1984), pagini consacrate unui autor târgoviștean care și-a pus amprenta pe începuturile literaturii române moderne. Departe de a fi un accident notabil sau o încercare de tinerețe a unui cadru didactic mândru de valorile culturale ilustrative pentru orașul în care își desfășura activitatea, volumul este urmat de „eseul despre antinomiile liricii filosofico-sociale” (cum afirmă însuși autorul) intitulat *Grigore Alexandrescu – un clasic printre romantici* (tipărit la Târgoviște, în 1998) și de editarea în 2012 a cărții lui Eugen Lovinescu, *O privire asupra clasicismului*. Foarte bine primite de specialiștii domeniului (Paul Cornea considera că volumul apărut în 1984 este „o veritabilă monografie a scriitorului, exactă în afirmații și măsurată în interpretări, care va fi citită cu folos”), cele trei lucrări de istorie literară amintite completează profilul unui lingvist ce se manifestă plenar, ca un autentic om de cultură.

Atașat valorilor umaniste și convins de rolul formator al intelectualului devenit prin vocație dascăl, profesorul Gheorghe Petre Bârlea s-a implicat în promovarea valorilor culturale ale Târgoviștei. A făcut-o prin cercetarea operei și a urmelor lăsate de Grigore Alexandrescu. S-a dedicat apoi, semnificativ, după noi, pentru valoarea de exemplu a activității educative, formative, în plan didactic și cultural, desfășurate de cea care a fost numită Maica Smara, editării operei Smarandei Gheorghiu. A publicat astfel în ani succesivi, totdeauna la Târgoviște, volume aproape uitate, precum *Schițe din Târgoviște*, în 2003, *Grigore Alexandrescu*, în 2004, *Veronica Micle*, în 2005, *Rănila noastre sociale*, în 2005, și *Inteligența femeii*, în 2007.

A lucrat de asemenea intens și cu rezultate remarcabile, urmând exemplul predecesorilor întemeietori culturali, pentru promovarea și ridicarea intelectuală a orașului său de suflet,

oraș în care și-a început cariera universitară. A fost aici cofondator al Facultății de Teologie-Litere, în cadrul căreia a înființat mai multe secții și departamente; a pus bazele Colegiului Universitar de Biblioteconomie și Colegiului Universitar de Birotică; a înființat Departamentul de Litere (română-franceză, română-engleză) la Facultatea de Științe Umaniste.

Profesorul Gheorghe Petre Bârlea a promovat constant valorile culturii și științei românești prin activitatea depusă în cadrul Universității „Valahia” și apoi în Universitatea „Ovidius”, dar și în timpul deplasărilor științifice și a cursurile ținute în prestigioase instituții academice din SUA și din Europa.

A făcut ca știința și cultura românească să fie cunoscute și în afara granițelor, granturile internaționale (desfășurate sub egida Agenției Universitare a Francofoniei sau a Agenției Executive pentru Educație, Audiovizual și Cultură – EACEA, de la Bruxelles) pe care le-a coordonat, revista *Diversitate și identitate culturală în Europa (DICE)*, pe care a fondat-o și o conduce de mai mulți ani cu competență, dar mai ales Colocviul internațional *Latinitate, Romanitate, Românitare*, ajuns la a 14-a ediție, permițând contactul constant și eficient al specialiștilor români cu lingviștii străini.

*

Este un fapt bine cunoscut, pe care am vrut totuși să îl evidențiem în rândurile precedente, că profesorul Gheorghe Petre Bârlea se remarcă printr-o activitate științifică intensă. Volumele ce îi poartă semnătura, acoperind domenii diverse ale

cercetării filologice și fiind bine primite de cititori (reeditățile cărților sale sunt numeroase), se succed adesea anual.

În pregătirea sa științifică și didactică, pregătire multilaterală, competența clasicistului se îmbină cu aprofundate cunoștințe de lingvistică generală, de lingvistică romanică și de lingvistică românească.

Omul de știință polivalent, concomitent dascăl de aleasă ținută, este un autentic formator de opinie, fondator de instituții și deschizător de drumuri. Iar managerul științific și cultural este gata oricând să renunțe la nevoile proprii în fața cerințelor colectivității pe care o reprezintă și o slujește.

Omul, totdeauna generos, dublează cadrul didactic deschis și savantul competent.

*

Specialist de marcă în domeniul limbilor clasice, om al cetății implicat și devotat, profesorul Gheorghe Petre Bârlea merită pe deplin, pentru toate acestea, să fie onorat de către Senatul Universității „Valahia” din Târgoviște prin acordarea titlului de Doctor Honoris Causa.